

## سنجش رابطه بین عناصر کالبدی و سرمایه اجتماعی در بازآفرینی شهری (نمونه موردی محله صبیون دزفول)

**فخرالدین نیداد:** کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی جندی شاپور دزفول، ایران<sup>۱</sup>  
**دکتر سید نادر پورموسوی:** استادیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی جندی شاپور دزفول، ایران  
**دکتر بهزاد وثیق:** استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی جندی شاپور دزفول، ایران

### چکیده

در اثر تحولات شهری در قرن اخیر بافت تاریخی شهرها دچار تغییرات عمده‌ای شده است به گونه ای که ساختار جدید شهر و خیابان کشی‌های اخیر برای رسیدن به طرحی نو و مطابق با دنیای امروز، پیوند خود را با ساختار بافت قدیم بر هم زده است که این امر موجب ضعیف شدن بعد اجتماعی ارتباطات میان محلات جدید و قدیم و همچنین ناکارآمد شدن قسمت‌هایی از بافت کهن شده است. محله صبیون یکی از محله های جنوبی در بافت تاریخی شهر دزفول می باشد که دارای بافتی منسجم و در هم تنیده با عناصر شاخص مذهبی و اجتماعی است. بر اساس مشاهدات، گفتگو و مصاحبه‌های شفاهی صورت گرفته در محله، طی چند سال اخیر بیشتر اهالی اصیل محله مهاجرت کرده‌اند که از عمده دلایل آن می توان به ضعف در زیرساخت ها و فرسودگی نسبی کالبدی و عملکردی در محله اشاره کرد. بر اساس ضرورت موضوع پژوهش حاضر با رویکرد توسعه‌ای-کاربردی به بررسی موضوع در شهر دزفول اقدام نموده است. از نظر روش شناسی به صورت ترکیبی از روش‌های (توصیفی-تحلیلی-میدانی-کتابخانه‌ای) می‌باشد. همچنین جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای Mini Tab، GRAFER، EXCEL، SPSS و ARC GIS استفاده گردیده است. نتایج تحقیق نشان داده است که میان مولفه‌های سرمایه اجتماعی و کیفیت‌های محیطی-کالبدی رابطه رفت و برگشتی وجود دارد؛ با بهبود کیفیت‌های محیطی-کالبدی، حضور در فضاهای همگانی افزایش می‌یابد، با افزایش حضور در فضاهای همگانی، تعاملات اجتماعی و به تبع آن اعتماد بین افراد افزایش می‌یابد که موجب تقویت سرمایه اجتماعی می-شود. با استفاده از مولفه‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد، مشارکت و شبکه‌های اجتماعی) می‌توان در راستای ارتقای کیفیت‌های محیطی-کالبدی اقدام نمود و به بازآفرینی شهری دست یافت.

کلمات کلیدی: کالبد، سرمایه اجتماعی، بافت فرسوده، دزفول.